

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

కృష్ణయజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ ఆరణ్యకే
॥ తృతీయః ప్రశ్నః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ తృతీయః ప్రశ్నః ॥

హరిః ఓం ॥

తచ్ఛం॒యోరా॑వృ॒ణీమ॑హే ।

గా॒తుం య॒జ్ఞాయ॑ ।

గా॒తుం య॒జ్ఞప॑తయే ।

దై॒వీ స్వ॒స్తిర॑స్తు నః ।

స్వ॒స్తిర్మాను॑షేభ్యః ।

ఊ॒ర్ధ్వం జిగా॑తు భే॒షజం॑ ।

శం నో॑ అస్తు ద్వి॒పదే॑ ।

శం చతు॑ష్పదే ।

ఓం శా॒ంతిః శా॒ంతిః శా॒ంతిః ॥

హరిః ఓ(4)ం ॥

చి॒త్తిస్సు॑క్ ।

చి॒త్తమా॑జ్యం ।

వాగ్వే॑దిః ।

ఆధీ॑తం బర్హి॒హిః ।

కేతో॑ అగ్నిః ।

వి॒జ్ఞాత॑మగ్నిః ।

Please let us know of any errors in this text.

వాక్పతిర్హోతా |
 మన ఉపవక్తా |
 ప్రాణో హవిః |
 సాహధ్వర్యుః |
 వాచస్పతే విధే నామన్ |
 విధేమ తే నామ |
 విధేస్తవమస్మాకం నామ |
 వాచస్పతిస్సోమం పిబతు |
 ఆఽస్మాసు నృణాం ధాధ్వహో || 1 ||

అధ్వర్యుః పంచ చ || 1 ||

పృథివీ హోతా |
 ద్యౌరధ్వర్యుః |
 రుద్రోఽగ్నిత్ |
 బృహస్పతిరుపవక్తా |
 వాచస్పతే వాచో వీర్యేణ |
 సంభృతతమేనాయక్ష్యసే |
 యజమానాయ వార్యం |
 ఆ సువస్కరస్మై |
 వాచస్పతిస్సోమం పిబతి |
 జజనదింద్రమింద్రియాయ స్వాహో || 2 ||

పృథి॑వీ హో॒తా దశ॑ ॥ 2 ॥

అగ్ని॑ర్హో॒తా ।
 అశ్వి॑నా॒ధ్వర్య॑ ।
 త్వష్టా॑గ్ని॒త్ ।
 మిత్ర॑ ఉపవక్తా ।
 సోమ॑సోమ॒స్య పు॒రోగాః ।
 శుక్ర॑శ్శుక్ర॒స్య పు॒రోగాః ।
 శ్రాతా॑స్త ఇంద్ర॒ సోమాః॑ ।
 వాతా॑పేర్హవనశ్రుతస్సా॒ప్సహా॑ ॥ 3 ॥

అగ్ని॑ర్హో॒తాఽష్టా॑ ॥ 3 ॥

సూ॑ర్యం తే చక్షుః॑ ।
 వాతం॑ ప్రాణః ।
 ద్యాం॑ పృష్ఠం ।
 అంత॑రిక్షమాత్మా ।
 అంగై॑ర్యజ్ఞం ।
 పృథి॑వీగ్ం శరీ॒రైః ।
 వాచ॑స్పతే॒చ్ఛిద్రయా॑ వాచా ।
 అచ్ఛి॑ద్రయా॒ జుహ్వా॑ ।
 దివి॑ దే॒వావృధగ్ం॑ హోత్రామే॒రయస్వ॑ సా॒ప్సహా॑ ॥ 4 ॥

సూ॑ర్యం తే నవ॑ ॥ 4 ॥

మహాహవిర్హోతా |
 సత్యహవిరధ్వర్యుః |
 అచ్యుతపాజా అగ్నిత్ |
 అచ్యుతమనా ఉపవక్తా |
 అనాధృష్యశ్చప్రతిధృష్యశ్చ యజ్ఞస్యాభిగరౌ |
 అయాస్య ఉద్ధాతా |
 వాచస్పతే హృద్విధే నామన్ |
 విధేమ తే నామ |
 విధేస్తవమస్మాకం నామ |
 వాచస్పతిస్సోమమపాత్ |
 మా దైవ్యస్తంతుశ్చేది మా మనుష్యః |
 నమో దివే |
 నమః పృథివ్యై స్వాహా || 5 ||

అపాత్త్రిణి చ || 5 ||

వాగ్గోతా |
 దీక్షా పత్నీ |
 వాతోఽధ్వర్యుః |
 ఆపోఽభిగరః |
 మనో హవిః |
 తపసి జుహోమి |

భూ॒ర్భు॒వ॒స్సు॒వః॑ ।
 బ్ర॒హ్మ॑ స్వ॒యం॒భు ।
 బ్ర॒హ్మ॑ణే స్వ॒యం॒భు॒వే సా॒వహా॑ ॥ 6 ॥

వా॒గ్దో॒తా న॒వ ॥ 6 ॥

బ్రా॒హ్మ॑ణ ఏ॒కహో॑తా ।
 స య॒జ్ఞః॑ ।
 స మే॒ దదా॑తు ప్ర॒జాం ప॒శూన్పు॒ష్టిం య॑శః ।
 య॒జ్ఞశ్చ॑ మే భూ॒యాత్ ।
 అగ్ని॒ర్ద్వి॒హోతా॑ ।
 స భ॒ర్తా ।
 స మే॒ దదా॑తు ప్ర॒జాం ప॒శూన్పు॒ష్టిం య॑శః ।
 భ॒ర్తా చ॑ మే భూ॒యాత్ ।
 పృ॒థి॒వీ త్రి॒హోతా॑ ।
 స ప్ర॒తి॒ష్ఠా ॥ 7 ॥

స మే॒ దదా॑తు ప్ర॒జాం ప॒శూన్పు॒ష్టిం య॑శః ।
 ప్ర॒తి॒ష్ఠా చ॑ మే భూ॒యాత్ ।
 అంత॑రిక్షం చతు॒ర్హోతా॑ ।
 స వి॒ష్ణాః॑ ।
 స మే॒ దదా॑తు ప్ర॒జాం ప॒శూన్పు॒ష్టిం య॑శః ।
 వి॒ష్ణాశ్చ॑ మే భూ॒యాత్ ।

వా॒యుః ప॑ంచ॒హో॒తా |

స ప్రా॒ణః |

స మే॑ దదాతు ప్ర॒జాం ప॒శూన్పు॒ష్టిం య॑శః |

ప్రా॒ణశ్చ॑ మే భూ॒యాత్ || 8 ||

చంద్ర॑మా॒ష్టఙ్ఘో॒తా |

స ఋ॒తూన్క॑ల్పయాతి |

స మే॑ దదాతు ప్ర॒జాం ప॒శూన్పు॒ష్టిం య॑శః |

ఋ॒తవ॑శ్చ మే కల్పంతాం |

అ॒న్నగ్ం స॒ప్తహో॒తా |

స ప్రా॒ణస్య॑ ప్రా॒ణః |

స మే॑ దదాతు ప్ర॒జాం ప॒శూన్పు॒ష్టిం య॑శః |

ప్రా॒ణస్య॑ చ మే ప్రా॒ణో భూ॒యాత్ |

ద్యౌర॑ష్టహో॒తా |

సో॒ఽనా॒ధృష్యః॑ || 9 ||

స మే॑ దదాతు ప్ర॒జాం ప॒శూన్పు॒ష్టిం య॑శః |

అనా॒ధృష్య॑శ్చ భూ॒యాసం॑ |

ఆది॒త్యో న॑వహో॒తా |

స తే॒జస్వి॑ |

స మే॑ దదాతు ప్ర॒జాం ప॒శూన్పు॒ష్టిం య॑శః |

తే॒జస్వి॑ చ భూ॒యాసం॑ |

ప్ర॒జాప॑తి॒ర్దశ॑హో॒తా |
 స ఇ॒దగ్ం స॒ర్వం |
 స మే॑ దదాతు ప్ర॒జాం ప॒శూన్పు॒ష్టిం యశః॑ |
 సర్వం॑ చ మే భూయాత్ || 10 ||

ప్రతి॒ష్ఠా ప్రా॒ణశ్చ॑ మే భూయాదనాధృ॒ప్యస్సర్వం॑ చ మే భూయాత్ || 7 ||

బ్రా॒హ్మణో॑ య॒జ్ఞోఽగ్ని॒ర్భర్తా॑ పృథి॒వీ ప్రతి॒ష్ఠాఽంత॑రిక్షం
 వి॒ష్ఠా వా॒యుః ప్రా॒ణశ్చ॑ంద్రమా॒ ఋతూ॑నన్నగ్ం స ప్రా॒ణస్య
 ప్రా॒ణో ద్యౌర॑నాధృ॒ప్య ఆది॑త్యస్స తే॒జస్వీ
 ప్ర॒జాప॑తిస్స ఇ॒దగ్ం స॒ర్వగ్ం స॒ర్వం చ మే భూయాత్ ||

అ॒గ్నిర్య॑జుర్భిః |
 స॒వితా॑ స్తోమైః |
 ఇంద్ర॑ ఉ॒క్థామ॑దైః |
 మి॒త్రావ॑రుణావాశిషా |
 అంగి॑రసో ధిష్ణి॒యైర॒గ్నిభిః॑ |
 మరు॑తస్సదోహవి॒ర్థానా॑భ్యాం |
 ఆపః॑ ప్రోక్షణి॒భిః |
 ఓష॑ధయో బర్హి॒షా |
 అది॑తిర్వే॒ద్యా |
 సోమో॑ దీక్షయా || 11 ||

త్వష్టే॑ధ్మే॑న |
 విష్ణు॑ర్యజ్ఞే॑న |
 వస॑వ ఆజ్యే॑న |
 ఆది॑త్యా దక్షి॑ణాభిః |
 విశ్వే॑ దే॒వా ఊర్జా॑ |
 పూ॒షా స్వ॑గాకారే॑ణ |
 బృ॒హస్ప॑తీః పు॒రోధ॑యా |
 ప్ర॒జాప॑తిరుద్ధీ॒థేన॑ |
 అంత॑రిక్షం పవి॒త్రేణ॑ |
 వాయుః॑ పా॒త్యైః |
 అహగ్గ్ శ్రద్ధ॑యా || 12 ||

దీక్షయా॑ పా॒త్యైరే॑కంచ || 8 ||

సేనే॑ంద్ర॒స్య |
 ధే॒నా బృ॒హస్ప॑తేః |
 పథ్యా॑ పూ॒ష్టః |
 వాగ్వా॑యోః |
 దీక్షా॑ సోమ॒స్య |
 పృ॒థివ్య॑గ్నేః |
 వసూ॑నాం గాయ॒త్రీ |
 రుద్రా॑ణాం త్రి॒ష్టుక్ |

ఆదిత్యానాం జగతీ |
విష్ణోరనుష్టుక్ || 13 ||

వరుణస్య విరాట్ |
యజ్ఞస్య పంక్తిః |
ప్రజాపతేరనుమతిః |
మిత్రస్య శ్రద్ధా |
సవితుః ప్రసూతిః |
సూర్యస్య మరీచిః |
చంద్రమసో రోహిణీ |
ఋషీణామరుంధతీ |
పర్జన్యస్య విద్యుత్ |
చతస్రో దిశః |
చతస్రోఽవాంతరదిశాః |
అహశ్చ రాత్రిశ్చ |
కృషిశ్చ వృష్టిశ్చ |
త్విషిశ్చాపచితిశ్చ |
ఆపశ్చౌషధయశ్చ |
ఊర్క్చ సూనృతా చ దేవానాం పత్నయః || 14 ||

అనుష్టుగ్విష్ణుః || 9 ||

దే॒వస్య॑ త్వా స॒వితుః॑ ప్ర॒సవే॑ ।
 అ॒శ్వినో॑ర్బా॒హుభ్యాం॑ ।
 పూ॒ష్ణో హస్తా॑భ్యాం ప్రతి॒గృహ్ణా॑మి ।
 రా॒జా త్వా వరు॑ణో నయతు దే॒వి దక్షి॑ణేఽగ్నయే హి॒రణ్యం॑ ।
 తేనా॑మృత॒త్వమ॑శ్వాం ।
 వయో దా॒త్రే ।
 మయో మ॒హ్యమ॑స్తు ప్రతిగ్రహీ॒త్రే ।
 క ఇ॒దం కస్మా॑ అదాత్ ।
 కా॒మః కా॒మాయ॑ ।
 కా॒మో దా॒తా ॥ 15 ॥

కా॒మః ప్రతిగ్రహీ॒తా ।
 కా॒మగ్ం స॒ముద్ర॑మావిశ ।
 కా॒మేన॑ త్వా ప్రతి॒గృహ్ణా॑మి ।
 కా॒మైతత్తే॑ ।
 ఏ॒షా తే॑ కా॒మ దక్షి॑ణా ।
 ఉ॒త్తాన॑స్త్వాఽఽగ్నిరసః ప్రతి॒గృహ్ణా॑తు ।
 సో॒మాయ॑ వా॒సః ।
 రు॒ద్రాయ॑ గాం ।
 వరు॑ణాయాశ్వం ।
 ప్ర॒జాప॑తయే పురుషం ॥ 16 ॥

మ॒న॒వే త॒ల్పం॑ ।
 త॒వ్యష్టే॒జాం॑ ।
 పూ॒ష్టే॒విం॑ ।
 ని॒ర్ము॑త్యా అ॒శ్వత॑రగర్దభౌ ।
 హి॒మవ॑తో హ॒స్తి॒నం॑ ।
 గం॒ధ॒ర్వా॒ఘ॒రాభ్య॑స్స॒గలం॑కరణే ।
 వి॒శ్వేభ్యో॑ దే॒వేభ్యో॑ ధా॒న్యం॑ ।
 వా॒చే॒న్మం॑ ।
 బ్ర॒హ్మ॑ణ ఓద॒నం॑ ।
 స॒ము॒ద్రా॒యాపః॑ ॥ 17 ॥

ఉ॒త్తా॒నా॒యాం॑గీరసా॒యాసః॑ ।
 వై॒శ్వా॒నరా॒య ర॒థం॑ ।
 వై॒శ్వా॒నరః॑ ప్ర॒త్న॒థా నా॒కమా॑రుహాత్ ।
 ది॒వః పృ॒థ్తం భం॑దమా॒నస్స॒మన్మ॑భిః ।
 స పూ॒ర్వవ॒జ్జన॑య॒జ్జంత॑వే ధ॒నం॑ ।
 స॒మా॒నమ॑జ్మా పరి॒యాతి॑ జాగృ॒విః ।
 రా॒జా త్వా వ॑రుణో నయతు దే॒వి దక్షి॑ణే వై॒శ్వా॒నరా॒య ర॒థం॑ ।
 తే॒నామృ॑తత్వమ॒శ్యాం॑ ।
 వ॒యో దా॑త్రే ।
 మ॒యో మ॑హ్యమస్తు ప్రతిగ్రహీ॒త్రే ॥ 18 ॥

క ఇదం కస్మా అదాత్ |
 కామః కామాయ |
 కామో దాతా |
 కామః ప్రతిగ్రహీతా |
 కామగ్ం సముద్రమావిశ |
 కామేన త్వా ప్రతిగృహ్ణామి |
 కామైతత్తే |
 ఏషా తే కామ దక్షిణా |
 ఉత్తానస్త్యాఽఽంగీరసః ప్రతిగృహ్ణాతు || 19 ||

దాతా పురుషమాపః ప్రతిగ్రహీతే నవ చ || 10 ||

సువర్ణం ఘర్మం పరివేద వేనం |
 ఇంద్రస్యాత్మానం దశధా చరంతం |
 అంతస్సముద్రే మనసా చరంతం |
 బ్రహ్మఽన్వవిందద్దశహోతారమర్ణే |
 అంతః ప్రవిష్టశ్శాస్తా జనానాం |
 ఏకస్సస్త్బహుధా విచారః |
 శతగ్ం శుక్రాణి యత్రైకం భవంతి |
 సర్వే వేదా యత్రైకం భవంతి |
 సర్వే హోతారో యత్రైకం భవంతి |
 స మాససీన ఆత్మా జనానాం || 20 ||

అంతః ప్రవిష్టశ్శాస్తా జనానాగ్ం సర్వాత్మా |
 సర్వాః ప్రజా యత్యైకం భవంతి |
 చతుర్హోతారో యత్ర సంపదం గచ్ఛంతి దేవైః |
 స మాససీన ఆత్మా జనానాం |
 బ్రహ్మాంద్రమగ్నిం జగతః ప్రతిష్ఠాం |
 దివ ఆత్మానగ్ం సవితారం బృహస్పతిం |
 చతుర్హోతారం ప్రదిశోఽనుక్లప్తం |
 వాచో వీర్యం తపసాఽన్వవిందత్ |
 అంతః ప్రవిష్టం కర్తారమేతం |
 త్వష్టారగ్ం రూపాణి వికుర్వంతం విపశ్చిం || 21 ||

అమృతస్య ప్రాణం యజ్ఞమేతం |
 చతుర్హోతృణామాత్మానం కవయో నిచిక్యుః |
 అంతః ప్రవిష్టం కర్తారమేతం |
 దేవానాం బంధు నిహితం గుహాసు |
 అమృతేన క్లప్తం యజ్ఞమేతం |
 చతుర్హోతృణామాత్మానం కవయో నిచిక్యుః |
 శతం నియుతః పరివేద విశ్వా విశ్వవారః |
 విశ్వమిదం వృణాతి |
 ఇంద్రస్యాత్మా నిహితః పంచహోతా |
 అమృతం దేవానామాయుః ప్రజానాం || 22 ||

ఇంద్రగ్ం రాజానగ్ం సవితారమేతం ।
 వాయోరాత్మానం కవయో నిచిక్యుః ।
 రశ్మిగ్ం రశ్మినాం మధ్యే తపంతం ।
 ఋతస్య పదే కవయో నిపాంతి ।
 య ఆండకోశే భువనం బిభర్తి ।
 అసిర్భిణ్ణస్సన్నథ లోకాన్ విచష్టే ।
 యస్యాండకోశగ్ం శుష్కమాహుః ప్రాణముల్బం ।
 తేన క్లప్తోఽమృతేనాహమస్మి ।
 సువర్ణం కోశగ్ం రజసా పరీవృతం ।
 దేవానాం వసుధానీం విరాజం ॥ 23 ॥

అమృతస్య పూర్ణాం తాము కలాం విచక్షతే ।
 పాదగ్ం షడ్ధోతుర్న కిలా వివిధ్యే ।
 యేనర్తవః పంచధోత క్లప్తాః ।
 ఉత వా షడ్ధా మనసోత క్లప్తాః ।
 తగ్ం షడ్ధోతారమృతుభిః కల్పమానం ।
 ఋతస్య పదే కవయో నిపాంతి ।
 అంతః ప్రవిష్టం కర్తారమేతం ।
 అంతశ్చంద్రమసి మనసా చరంతం ।
 సహైవ సంతం న విజానంతి దేవాః ।
 ఇంద్రస్యాత్మానగ్ం శతధా చరంతం ॥ 24 ॥

ఇంద్రో రాజా జగతో య ఈశే |
 సప్తహోతా సప్తధా విక్లప్తః |
 పరేణ తంతుం పరిషిచ్యమానం |
 అంతరాదిత్యే మనసా చరంతం |
 దేవానాగ్ం హృదయం బ్రహ్మాన్వవిందత్ |
 బ్రహ్మైతద్బ్రహ్మణ ఉజ్జభార |
 అర్కగ్గశ్చోతంతగ్ం సరిరస్య మధ్యే |
 ఆ యస్మింధ్నప్త పేరవః |
 మేహంతి బహులాగ్ శ్రియం |
 బహ్వశ్వామింద్ర గోమతీం || 25 ||

అచ్యుతాం బహులాగ్ శ్రియం |
 స హరిర్వసువిత్తమః |
 పేరురింద్రాయ పిన్వతే |
 బహ్వశ్వామింద్ర గోమతీం |
 అచ్యుతాం బహులాగ్ శ్రియం |
 మహ్యమింద్రో నియచ్ఛతు |
 శతగ్ంశతా అస్య యుక్తా హరీణాం |
 అర్వాజాయాతు వసుభీ రశ్మిరింద్రః |
 ప్రమగ్ంహమాణో బహులాగ్ శ్రియం |
 రశ్మిరింద్రస్సవితా మే నియచ్ఛతు || 26 ||

ఘృ॒తం తే॒జో మ॒ధుమ॑ది॒ంద్రియం॑ ।
 మ॒య్యయ॑మగ్ని॒ర్దధా॑తు ।
 హ॒రిః ప॒తంగః ప॑ట॒రీ సు॑ప॒ర్ణః ।
 ది॒విక్షయో॑ నభ॒సా య ఏ॒తి ।
 స న ఇ॒ంద్రః కా॒మవ॑రం ద॒దాతు॑ ।
 పంచా॑రం చక్రం పరి॒వర్త॑తే పృ॒థు ।
 హి॒రణ్యజ్యోతి॑స్సరిర॒స్య మధ్యే॑ ।
 అజ॑స్రం జ్యోతిర్నభ॒సా సర్ప॑దేతి ।
 స న ఇ॒ంద్రః కా॒మవ॑రం ద॒దాతు॑ ।
 సప్త॑ యుంజంతి రథమే॒కచక్రం॑ ॥ 27 ॥

ఏకో అశ్వో॑ వహతి సప్తనా॒మా ।
 త్రినా॑భి చక్రమ॒జర॑మన॒ర్వం ।
 యేనే॒మా విశ్వా॑ భువనాని తస్థుః ।
 భద్రం॑ పశ్యంత ఉప॑సేదురగ్రే ।
 తపో॑ దీక్షామృషయస్స॒వర్విదః॑ ।
 తతః॑ క్షత్రం బలమోజశ్చ జా॒తం ।
 తదస్మై॑ దే॒వా అభి॑సన్నమంతు ।
 శ్వేత॑గ్ం రశ్మిం బో॒భుజ్య॑మానం ।
 అపాం॑ నేతారం భువనస్య గో॒పాం ।
 ఇంద్రం॑ నిచిక్యుః పరమే వ్యోమన్ ॥ 28 ॥

రోహిణీః పింగలా ఏకరూపాః |
 క్షరంతీః పింగలా ఏకరూపాః |
 శతగ్ం సహస్రాణి ప్రయుతాని నావ్యానాం |
 అయం యశ్వేతో రశ్మిః |
 పరి సర్వమిదం జగత్ |
 ప్రజాం పశూంధనాని |
 అస్మాకం దదాతు |
 శ్వేతో రశ్మిః పరి సర్వం బభూవ |
 సువన్మహ్యం పశూన్ విశ్వరూపాన్ |
 పతంగమక్తమసురస్య మాయయా || 29 ||

హృదా పశ్యంతి మనసా మనీషిణః |
 సముద్రే అంతః కవయో విచక్షతే |
 మరీచినాం పదమిచ్ఛంతి వేధసః |
 పతంగో వాచం మనసా బిభర్తి |
 తాం గంధర్వోఽవదద్ధర్భే అంతః |
 తాం ద్యోతమానాగ్ స్వర్యం మనీషాం |
 ఋతస్య పదే కవయో నిపాంతి |
 యే గ్రాంయాః పశవో విశ్వరూపాః |
 విరూపాస్సంతో బహుధైకరూపాః |
 అగ్నిస్తాగ్ం అగ్రే ప్రముమోక్తు దేవః || 30 ||

ప్ర॒జాప॑తిః ప్ర॒జయా॑ సంవి॒దానః॑ ।
 వీ॒తగ్గ్ స్తు॑కేస్తుకే ।
 యు॒వమ॑స్మాసు నియ॑చ్ఛతం ।
 ప్రప్ర॑ య॒జ్ఞప॑తిం తిర ।
 యే గ్రా॒ంయాః ప॑శవో వి॒శ్వరూ॑పాః ।
 వి॒రూపా॑స్సంతో బహు॑ధైకరూపాః ।
 తేషా॑గ్ం సప్తా॒నామి॒హ ర॑ంతిరస్తు ।
 రాయ॑స్పోషాయ సుప్ర॒జాస్త్యా॑య సువీ॒ర్యా॑య ।
 య ఆ॒రణ్యాః ప॑శవో వి॒శ్వరూ॑పాః ।
 వి॒రూపా॑స్సంతో బహు॑ధైకరూపాః ॥ 31 ॥

వాయు॑స్తాగ్ం అగ్రే॑ ప్ర॒ముమో॑క్తు దే॒వః ।
 ప్ర॒జాప॑తిః ప్ర॒జయా॑ సంవి॒దానః॑ ।
 ఇడా॑యై సృ॒ప్తం పృ॒తవ॑చ్ఛరాచరం ।
 దే॒వా అ॑న్వవిందన్లుహా॒హితం॑ ।
 య ఆ॒రణ్యాః ప॑శవో వి॒శ్వరూ॑పాః ।
 వి॒రూపా॑స్సంతో బహు॑ధైకరూపాః ।
 తేషా॑గ్ం సప్తా॒నామి॒హ ర॑ంతిరస్తు ।
 రాయ॑స్పోషాయ సుప్ర॒జాస్త్యా॑య సువీ॒ర్యా॑య ॥ 32 ॥

ఆత్మా॑ జనా॒నాం వి॒కుర్వంతం॑ విప॒శ్చిం ప్ర॒జానాం॑
 వసు॑ధానీం విరా॒జం చ॑రంతం గోమ॒తీం మే ని॑యచ్ఛత్వేకచక్రం
 వ్యోమ॑న్మాయయా దే॒వ ఏక॑రూపా అ॒ష్టా చ ॥ 11 ॥

స॒హస్ర॑శీర్షా పు॒రుషః॑ ।
 స॒హస్రా॑క్షస్సహస్ర॑పాత్ ।
 స భూ॑మిం వి॒శ్వతో॑ వృ॒త్వా ।
 అత్య॑తిష్ఠద్దశాం॒గులం॑ ।
 పు॒రుష ఏ॒వేద॑గ్ం సర్వ॑ం ।
 యద్భూ॑తం యచ్చ భ॒వ్యం ।
 ఉతా॑మృత॒త్వస్యే॑శానః ।
 యదన్నే॑నాతిరోహ॑తి ।
 ఏతా॑వానస్య మహి॒మా ।
 అతో॑ జ్యాయాగ్శ్చ పూ॒రుషః॑ ॥ 33 ॥

పాదో॑ఽస్య వి॒శ్వా భూ॑తాని ।
 త్రిపా॑దస్యామృతం దివి ।
 త్రిపా॑దూర్ధ్వ ఉదైత్పు॒రుషః॑ ।
 పాదో॑ఽస్యేహాభవాత్పు॒నః ।
 తతో॑ వి॒శ్వం॒వ్యక్రా॑మత్ ।
 సాశ॑నానశనే అభి ।
 తస్మా॑ద్విరాడజాయత ।
 విరాజో॑ అధి పూ॒రుషః॑ ।
 స జాతో॑ అత్య॑రిచ్యత ।
 పశ్చా॑ద్భూమిమథో పు॒రః ॥ 34 ॥

యత్పురుషే॑ణ హ॒విషా॑ ।
 దే॒వా య॒జ్ఞమ॑త॒స్వత॑ ।
 వ॒సంతో॑ అ॒స్యాసీ॑దా॒జ్యం ।
 గ్రీ॒ష్మ ఇ॒ధృశ్య॑ర॒ద్ధవిః॑ ।
 స॒ప్తాస్యా॑స॒న్నరి॑ధ॒యః ।
 త్రి॒స్సప్త॑ స॒మిధః॑ కృ॒తాః ।
 దే॒వా య॒ద్యజ్ఞం॑ త॒న్వానాః॑ ।
 అ॒బధ్ను॑న్పురు॒షం ప॑శుం ।
 తం య॒జ్ఞం బ॑ర్హి॒షి ప్రా॑క్షన్ ।
 పు॒రుషం॑ జా॒తమ॑గ్ర॒తః ॥ 35 ॥

తే॒న దే॒వా అ॒యజ॑ంత ।
 సా॒ధ్యా ఋ॒షయ॑శ్చ యే ।
 తస్మా॑ద్య॒జ్ఞాధ్వ॑ర్వహు॒తః ।
 సంభృ॑తం పృ॒షదా॑జ్యం ।
 ప॒శూగ్స్తా॑గ్శ్చక్రే వా॒యవ్యాన్॑ ।
 ఆ॒రణ్యా॑న్గ్రాం॒యాశ్చ॑ యే ।
 తస్మా॑ద్య॒జ్ఞాధ్వ॑ర్వహు॒తః ।
 ఋ॒చస్సా॑మా॒ని జ॒జ్ఞరే॑ ।
 ఛం॒దాగ్ం॑సి జ॒జ్ఞరే॑ తస్మాత్ ।
 య॒జుస్త॑స్మాద॒జాయ॑త ॥ 36 ॥

తస్మాదశ్వా అజాయంత |
 యే కే చోభయాదతః |
 గావో హ జజ్ఞిరే తస్మాత్ |
 తస్మాజ్జాతా అజావయః |
 యత్పురుషం వ్యదధుః |
 కతిధా వ్యకల్పయన్ |
 ముఖం కిమస్య కౌ బాహూ |
 కావూరూ పాదావచ్యేతే |
 బ్రాహ్మణోఽస్య ముఖమాసీత్ |
 బాహూ రాజన్యః కృతః || 37 ||

ఊరూ తదస్య యద్వైశ్యః |
 పద్భ్యాగ్ం శూద్రో అజాయత |
 చంద్రమా మనసో జాతః |
 చక్షోస్సూర్యో అజాయత |
 ముఖాదింద్రశ్చాగ్నిశ్చ |
 ప్రాణాద్వాయురజాయత |
 నాభ్యా ఆసీదంతరిక్షం |
 శీర్ష్ణో ద్యౌస్సమవర్తత |
 పద్భ్యాం భూమిర్దిశశ్శోత్రాత్ |
 తథా లోకాగ్ం అకల్పయన్ || 38 ||

వేదాహమే॑తం పు॒రుషం మహా॑ంతం ।
 ఆది॑త్యవర్ణం తమ॑సస్తు పా॒రే ।
 సర్వా॑ణి రూపా॑ణి విచి॒త్య ధీ॑రః ।
 నామా॑ని కృ॒త్వాఽభి॑వదన్ యదా॑స్తే ।
 ధా॒తా పు॒రస్తా॑ద్యముదాజహా॑ర ।
 శక్తః ప్రవి॑ద్వాన్పుదిశశ్చ॑తస్రః ।
 తమే॑వం విద్వా॒నమృ॑త ఇహ భ॑వతి ।
 నాన్యః పం॒థా అయ॑నాయ విద్యతే ।
 యజ్ఞే॑న యజ్ఞమ॑యజంత దే॒వాః ।
 తాని ధర్మా॑ణి ప్రథమా॑న్యాసన్న్ ।
 తే హ నాకం మహి॑మానస్సచంతే ।
 యత్ర పూ॑ర్వే సాధ్యా॑స్సంతి దే॒వాః ॥ 39 ॥

పూ॒రుషః పు॒రోఽగ్ర॑తోఽజాయత కృ॒తోఽకల్ప॑యన్నాసం॒ద్వే చ ॥ 12 ॥

జ్ఞాయా॑నధి పూ॒రుషః ।
 అన్య॑త్ర పు॒రుషః ॥

అధ్య॑స్సంభూ॒తః పృథి॑వ్యై రసా॑చ్చ ।
 విశ్వ॑కర్మణస్సమ॑వర్తతాధి ।
 తస్య త్వష్టా విదధ॑ద్రూపమే॒తి ।
 తత్పు॑రుషస్య విశ్వ॑మాజానమగ్రే॑ ।
 వేదాహమే॑తం పు॒రుషం మహా॑ంతం ।

ఆదిత్యవర్ణం తమసః పరస్తాత్ |
 తమేవం విద్వానమృత ఇహ భవతి |
 నాన్యః పంథా విద్యతేఽయనాయ |
 ప్రజాపతిశ్చరతి గర్భే అంతః |
 అజాయమనో బహుధా విజాయతే || 40 ||

తస్య ధీరాః పరిజానంతి యోనిం |
 మరీచీనాం పదమిచ్ఛంతి వేధసః |
 యో దేవేభ్య ఆతపతి |
 యో దేవానాం పురోహితః |
 పూర్వో యో దేవేభ్యో జాతః |
 నమో రుచాయ బ్రాహ్మయే |
 రుచం బ్రాహ్మం జనయంతః |
 దేవా అగ్రే తదబ్రువన్ |
 యస్త్వైవం బ్రాహ్మణో విద్యాత్ |
 తస్య దేవా అసన్వశే |
 హ్రీశ్చ తే లక్ష్మీశ్చ పత్న్యౌ |
 అహోరాత్రే పార్శ్వే |
 నక్షత్రాణి రూపం |
 అశ్వినౌ వ్యాత్రం |
 ఇష్టం మనిషాణ |

అముం మనిషాణ |
సర్వం మనిషాణ || 41 ||

జాయతే వశే సప్త చ || 13 ||

భర్తా సన్నియమాణో బిభర్తి |
ఏకో దేవో బహుధా నివిష్టః |
యదా భారం తంద్రయతే స భర్తుం |
నిధాయ భారం పునరస్తమేతి |
తమేవ మృత్యుమమృతం తమాహుః |
తం భర్తారం తము గోష్ఠారమాహుః |
స భృతో భ్రియమాణో బిభర్తి |
య ఏనం వేద సత్యేన భర్తుం |
సద్యో జాతముత జహత్యేషః |
ఉతో జరంతం న జహత్యేకం || 42 ||

ఉతో బహూనేకమహర్జహర |
అతంద్రో దేవస్సదమేవ ప్రార్థః |
యస్తద్వేద యత ఆబభూవ |
సంధాం చ యాగ్ం సందధే బ్రహ్మణైషః |
రమతే తస్మిన్నుత జిర్ణే శయానే |
నైనం జహత్యహస్స పూర్వేషు |
త్వామాపో అను సర్వాశ్చరంతి జానతీః |

వ॒థ్సం ప॑య॒సా పు॒నానాః॑ ।
 త్వ॒మగ్ని॑గ్ం హ॒వ్యవా॒హగ్ం॑ సమి॒ంధ్నే॑ ।
 త్వం భ॒ర్తా మా॑తరి॒శ్వా ప్ర॒జానా॑ం ॥ 43 ॥

త్వం య॒జ్ఞస్త॒వము॑ వే॒వాసి॑ సోమః ।
 తవ॑ దే॒వా హ॒వమాయ॑ంతి సర్వే ।
 త్వమే॒కోఽసి॑ బ॒హూనను॑ప్రవి॒ష్టః ।
 నమ॑స్తే అస్తు సు॒హవో॑ మ ఏ॒ధి ।
 నమో॑ వామస్తు శృ॒ణుతగ్ం॑ హ॒వం మే॑ ।
 ప్రా॒ణాపా॑నావజిరగ్ం స॒ంచర॑ంతౌ ।
 హ్వా॒యామి॑ వాం బ్రహ్మ॑ణా తూర్తమే॒తం ।
 యో మాం ద్వే॒ష్టి తం॑ జ॒హితం॑ యువానా ।
 ప్రా॒ణాపా॑నౌ సంవిదానౌ జ॒హితం॑ ।
 అము॒ష్యాసు॑నా మా సంగ॑సాధాం ॥ 44 ॥

తం మే॑ దే॒వా బ్రహ్మ॑ణా సంవిదానౌ ।
 వధా॑య దత్తం తమహగ్ం హ॒నామి॑ ।
 అస॑జ్జజాన సత ఆబ॑భూవ ।
 యం॒యం జ॒జాన॑ స ఉ గో॒పో అ॒స్య ।
 యదా॑ భారం తంద్రయతే స భర్తుం ।
 పరా॑స్య భారం పునరస్తమేతి ।
 తద్వై త్వం ప్రా॒ణో అ॒భవః॑ ।

మహాన్భోగః ప్రజాపతేః ।
 భుజః కరిష్యమాణః ।
 యద్దేవాన్ప్రాణయో నవ ॥ 45 ॥

ఏకం ప్రజానాం గసాథాం నవ ॥ 14 ॥

హరిగ్ం హరంతమనుయంతి దేవాః ।
 విశ్వస్యేశానం వృషభం మతీనాం ।
 బ్రహ్మ సరూపమను మేదమాగాత్ ।
 అయనం మా వివధీర్విక్రమస్వ ।
 మా ఛిదో మృత్యో మా వధీః ।
 మా మే బలం వివృహో మా ప్రమోషీః ।
 ప్రజాం మా మే రిరిష ఆయురుగ్ర ।
 నృచక్షసం త్వా హవిషా విధేమ ।
 సద్యశ్చకమానాయ ।
 ప్రవేషానాయ మృత్యవే ॥ 46 ॥

ప్రాస్మా ఆశా అశృణ్వన్ ।
 కామేనాజనయన్పునః ।
 కామేన మే కామ ఆగాత్ ।
 హృదయాద్ధృదయం మృత్యోః ।
 యదమీషామదః ప్రియం ।
 తద్దైతూప మామభి ।

ప॒రం మృ॒త్యో అనుప॑రేహి పం॒థాం ।
 యస్తే॑ స్వ ఇ॒తరో దే॒వయా॑నాత్ ।
 చక్షు॑ష్మతే శృ॒ణ్వతే తే॑ బ్ర॒వీమి ।
 మా నః॑ ప్ర॒జాగ్ం రీ॒రిషో॑ మోత వీ॒రాన్ ।
 ప్ర పూ॑ర్వ్యం మన॑సా వంద॑మానః ।
 నాథ॑మానో వృ॒షభం చ॑ర్షణీ॒నాం ।
 యః ప్ర॒జానా॑మేక॒రాణ్మాను॑షీ॒ణాం ।
 మృ॒త్యుం యజే॑ ప్రథ॒మజా॑మృత॒స్య ॥ 47 ॥

మృ॒త్యవే॑ వీ॒రాగ్శ్చ॒త్వారి॑ చ ॥ 15 ॥

త॒రణి॑ర్వి॒శ్వద॑ర్శతో జ్యోతి॒ష్కృద॑సి సూ॒ర్య ।
 వి॒శ్వమా॑భాసి రోచ॑నం ।
 ఉప॑యామగృహీతో॒సి సూ॑ర్యాయ త్వా భ్రా॒జస్వ॑త
 ఏ॒ష తే॑ యోని॒స్సూర్యాయ॑ త్వా భ్రా॒జస్వ॑తే ॥ 48 ॥ ॥ 16 ॥

ఆప్యా॑యస్వ మది॒ంతమ॑ సోమ వి॒శ్వాభి॑రూతిభిః ।
 భ॒వా న॑స్సప్రథ॑స్తమః ॥ 49 ॥ ॥ 17 ॥

ఈ॒యుష్టే॑ యే పూ॑ర్వతరామప॒శ్యన్వృ॒చ్ఛంతీ॑ముష॒సం
 మ॒ర్త్యాసః॑ ।
 అస్మా॑భిరూ ను ప్రతిచ॒క్ష్యాభూ॑దో తే య॒ంతి యే
 అ॒పరీ॑షు ప॒శ్యాన్ ॥ 50 ॥ ॥ 18 ॥

జ్యోతిష్మతీం త్వా సాదయామి జ్యోతిష్కృతం
 త్వా సాదయామి జ్యోతిర్విదం త్వా సాదయామి
 భాస్వతీం త్వా సాదయామి జ్వలంతీం త్వా సాదయామి
 మల్మలా భవంతీం త్వా సాదయామి దీప్యమానాం
 త్వా సాదయామి రోచమానాం త్వా సాదయామ్యజస్రాం
 త్వా సాదయామి బృహజ్జ్యోతిషం త్వా సాదయామి
 బోధయంతీం త్వా సాదయామి
 జాగ్రతీం త్వా సాదయామి || 51 || || 19 ||

ప్రయాసాయ స్వాహాఽఽయాసాయ స్వాహా
 వియాసాయ స్వాహా సంయాసాయ స్వాహోద్యాసాయ
 స్వాహాఽవయాసాయ స్వాహా శుచే స్వాహా
 శోకాయ స్వాహా తప్యత్వై స్వాహా తపతే స్వాహా
 బ్రహ్మహత్యాయై స్వాహా సర్వస్మై స్వాహా || 52 || || 20 ||

చిత్తగ్ం సంతానేన భవం యక్నా రుద్రం తనినా
 పశుపతిగ్ం స్థూలహృదయేనాగ్నిగ్ం హృదయేన రుద్రం
 లోహితేన శర్వం మతస్సాభ్యాం మహాదేవమంతః
 పార్శ్వేనౌషిష్ఠహనగ్ం శింగీనికోశ్యాభ్యాం || 53 || || 21 ||

చిత్తిః పృథివ్యగ్నిస్సూర్యం తే చక్షుర్మహాహవిర్హోతా
 వాగ్ధోతా బ్రాహ్మణ ఏకహోతాఽగ్నిర్యజుర్భిస్సేనేంద్రస్య
 దేవస్య సువర్ణం ఘర్మగ్ం సహస్రశీర్షాఽద్భ్యో భర్తా

హరి॑ం తర॑ణిరా॒ప్యాయస్వ॑యుష్టే॒ యే జ్యోతి॑ష్మతీం
ప్రయా॒సాయ॑ చి॒త్తమే॑కవి॒గ్శతిః॑ || 21 ||

చిత్తి॑రగ్ని॒ర్యజు॑ర్భిరంతః ప్రవి॑ష్టః ప్రజా॑పతిర్భ॒రా
సస్ప్ర॑యాసాయ॑ ద్విప॑ంచాశత్ || 52 ||

చిత్తి॑రగ్ని॒ర్యజు॑ర్భిరంతః ప్రవి॑ష్టః ప్రజా॑పతిః ప్రజయా॑
సంవి॑దానస్తస్య॒ ధీరా॒ జ్యోతి॑ష్మతీం త్రిప॑ంచాశత్ || 53 ||

తచ్ఛం॑ యోరావృ॑ణీమహే ।
గాతుం॑ యజ్ఞాయ॑ ।
గాతుం॑ యజ్ఞప॑తయే ।
దైవీ॑ స్వస్తి॒రస్తు॑ నః ।
స్వస్తి॒ర్మాను॑షేభ్యః ।
ఊర్ధ్వం॑ జిగాతు॑ భేషజం ।
శం నో॑ అస్తు॒ ద్విపదే॑ ।
శం చతు॑ష్పదే ।
ఓం శాంతిః॑ శాంతిః॑ శాంతిః॑ ॥

॥ హరిః॑ ఓ(3)ం ॥

॥ ఇతి కృష్ణయజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ ఆరణ్యకే తృతీయః ప్రశ్నః సమాప్తః ॥